

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ește de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, cându concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu său 2 1/3 galbini mon. sunătorie.

Anul XXXIII.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 38.

Brasovu 28|16 Maiu

1870.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Brasovu 28 Maiu 1870.

Fara ingradiri cu reuniuni nationale în totă ramură de inaintare nu e modu de salvare.

Avantajele cele mai rapedi în orice ramu de inaintare în cultura, ma si resultatele si castigurile cele mai secure după ele, starile cele mai colosale de avutia le au ajunsu natiunile acele, cari incepuseră de timpuriu a se folosi de nemarginită putere magica a Reuniunilor si Asociațiunilor, cu intrunirea poterilor de o natura omogena, fia spirituală fia si materiale, la unu singuru scopu de inaintare mai rapede, mai secura, mai inlesnita si mai atragătoare. Tota lumea inaintea nostra ne sta dovada cu exemplu admirabile; ma si noi români, cu tōt, ca abia ne aruncaramu si noi cam tardiu in dadacitorie si aventatōrie bracie ale reuniunilor de vr'o cativa ani, nu putem arata alte avantaje mai frumose, resultate mai salutari, impoterire mai restaurătoare de viētia sociale si nationale, aventu la stima de sene si de demnitatea sa mai poternicu, decum e cela, pe care ni lu infaciuziaza consecintie si resultatele, ce ni le presenta reuniunile noastre, cate biata le avemu si noi pe patimentul daco-romanu. Ne e deajunsu a reflecta la acestu adeveru, pentru că se ne tienemu de cea mai santa oblegatiune fiacare intelligent romanu a indemna si a luă chiaru si iniciativă de a intruni poteri omogene in sinulu natiunei la orice scopu, la orice intreprinderi folositōrie, cari la poteri singularice se vedu imposibile, pentru că vedem si pipaimu, ca nemica nu pote fi preste potintia omenescă, unde se intrunescu poteri de ajunsu! Intrunitelor poteri are a multiam si industri'a si commerciul cele mai fericite si mai timpurie resultate; dar' pe campulu, pe terenul culturei si alu sciintielor s'au facut cele mai gigantice inaintari de catu in orice alta ramura. Noi aici de seculi amu fi disparuti, ma cu seculi vomu si disparé, déca ne covirsiea său déca vomu concede, că se ne ingredescă pe viitoru magică acēsta potere a nisuntietelor moderne a poporeloru, cari -si semnalasara midiuloculu reuniunilor, pentru că se pote asimila totu in giurulu loru. — „Audaces fortuna juvat“, dicea romanii, „bateti si vi se va deschide“, disse Christosu, si romanii pe multe locuri totu stau paraponisiti si uimiti intre despe- si sperare, fara a se arunca pe apucate in braciile reuniunilor, uniloru si ér' uniunilor. Uniuni de lectura in tōt scōlele satelor, uniuni scolare impreuna cu acele etc., fia inceputul catu de micu, ca elu cresce de sene, numai perseverantia fara a ne speria de intimipinarea unoru dificultati, cari disparu dinaintea cutediarei intiepte. Déca avemu credintia catu unu grauntiu de mustariu, muntii i potem prefeca in siesuri prin midiuloculu salutarilor reuniuni, cari suntu libere; numai statute, adica se punem pe charthia scopulu loru si modulu, cum vremu se ne intocmim si regulamu spre a ajunge acelui scopu. Reuniunile noastre inse se fia puse pe pitore romane; pentruca tristă experientia ne dovedește, ca orunde s'a alipit romanulu de superbulu si inganfatulu egoismu strainu, a remasă totudină a-

pilugu de interesele sale nationale. Eca tocma primu unu exemplu din

Befusiu Maiu 1870.

In districtulu Beiusului, ce numera preste 80.000 de suflete romane, nu este nici o reuniune romanescă afara de societatea de lectura a teneri-mei gimnasiale. In Beiusu, unde intelligentă romana represintata in numeru asia de mare că nici in Biharea*) suntu dōue intruniri sociale, amendoue cu caracteru maghiaru si anume: cerculu cetățienescu (polgári kör) si casin'a cetățienescă. In cea d'antană suntu 44 membri romani nu numai in minoritate facia cu ceialalti, ci si predominati de acestia. In casin'a cetățienescă suntu romani la numeru mai egalu cu strainii, adica 50 si totusi suntu asia de predominati, catu intre 24 membri de comitetu se afla 3 di trei romani numai si si acestia de cei cu sentiamente bune, cum se dice la maghiari? Acēsta rusine o sufere intelligentă nostra si de si s'au redicatu voci mai de multe ori pentru necesitatea unei intruniri nationale, totusi nu s'a aflatu inca omulu, carele se iē lucrulu in mana, se astringa pre romani la olalta, se nu iase preda strainilor.

Membrii intelligentiei suntu cu totii petrunsi de necesitatea atarei intruniri, cu totii semtiescu aduncu bajocur'a ce cade asupra-le prin desconsiderarea nemeritata din partea celor dōue societati amintite si numai sfial'a de rivalitat personale face, ca nici unul nu se incumeta(?) a conchiamă o adunare romanescă, carea se iē la desbatere caus'a acesta. In conversatiuni private se facu unele obiectiuni, se afla multe dificultati, dara candu ar' fi o adunare mai mare, acele dificultati ar' disparé, si n'ar trebui se asteptam impregiurari favoritōrie, cum dicu unii, ca-ci ne-amu pacalit odata contandu pre órecare returnare.

In proiectulu ministeriului de justitia era pusu unu tribunalu cu resiedintă in Beiusia, ce impluse de sperantie pre toti locuitorii, inse deodata venit faim'a, ca in cercurile dietali se nesuiescu a pune tribunalulu in Tinc'a, la carele se alege comunitati inca si din comitatulu Zarandului. La acēstă orasulu Beiusu tramise in dilele acestea o deputatiune la ministeriu că se intetiésca rezolvirea cestiunei de tribunalu in favórea Beiusului si a districtului seu. Nu se scie ce rezultat va ave deputatiunea, atat'a se oserbăza, ca din punctulu de vedere alu cestiunei de nationalitate se incercă a se asediā tribunalulu in altu locu undeva, facundu pre 80.000 de romani se alege afara de cerculu loru dupa rar'a dreptate. —

Unu romanu. —

Eca din cele mai susu relationate, si, Dōmne! mai in tōta Ungaria!! ce vedem alta, decat o detestanda!! neincredere a romanului in poterile sale, una negligentia, său celu pucinu unu indiferentismu — la unu — de a-si bate capulu si a-si prepara anim'a pentru a afla calile cele mai secure de a inaltia romanulu la cosintint'a de sene, la increderea in poterile sale, la ajutarea, că se se

*) In orasulu Beiusu suntu 8 advocati romani, 3 judi cercuali, doi jurasori, 13 profesori gimnasiali, 2 protopopi, 2 profesori normali, 2 invetitori elementari, mai multi cetățieni si proprietari cu stare, deregatori dominali. In districtu 10 notari români, apoi unde suntu preotii si invetitori!! —

asediā odata pe pitorele sale. Blastemulu sclavismului a diacutu pe gutulu romanului de văcuri, numai pentru a pecatuitu pe catul mortii de viētia nationale! candu n'a cutediatu a luă in iniciativă la nici o intreprindere curata nationale, ci, s'a alipit mai inainte de toti saretii lui antagoni politici, ingrasindu cu ajutoriele sale, si elu, sermanulu orbu! remase pilugu pana eri de tōt!! Ei lasara iniciativă atatu in lucruri berascesci, catu si in sociali si politice colo la greci, ici la muscali, dincōce la jidani, nemti etc., dincolo la serbu si dincōce la maghiaru, si eca unde ne aflatu! Dar' unde ne vomu mai asta si de aici incolo, déca nu ne vomu espiat acesu pe catu de mōrte nationale, lucrându tocma din contra, virindane, adica pe tōt locurile, că noi suptu marca nationale romana se luam iniciativă la orice intreprindere chiaru si cu ajutoriulu strainului, si nu ne pasa, fia si strainulu cu noi, dar' că lipitura si nici odata că lipitoria. — Atata ne lipsesc si vomu deveni salvati! Se incepem catu de in micu, ca Rom'a micu inceputu a avutu, si ce devenise?! — Agere fortia romanorum esto! — (Va urmă.)

Fagarasiu 16 Maiu 1870.

Date statistice

despre districtulu Fagarasiului, culese si statuite cu ocasiunea catagrafiei generali pentru tie-riile coronei ungare, după starea dela mediul noptii din 31 Decembrie 1869.

Districtulu tiei Fagarasiului in Transilvania cuprinde după provisoriu de contributiune unu areale de 393.110 juguri si 1265 stanj. patr. din acesta e pro-

ductivu	379.261	,	698	,
neproductivu	13.849	,	567	,

Pre acestu teritoriu, afara de urbea regia Fagarasiana, capital'a districtului, ce formă municipiu de sene statutoriu, se afla de 81 comunitati rurali in 6 procese său plasi administrative.

Poporatiunea districtului cu pucina exceptiune romana constă din:

a) poporatiune presente	78.138	de suflete
b) " absentă	4.727	"
preste totu		82.865

Poporatiunea presente se imparte:

I. Dupa secsu, in barbatii: 38.000, femei 40.138.

II. Dupa religiune, in: 1. rom.-catolici 803 suflete

2. gr. cat.	22.007	"
3. gr. or.	53.237	"
4. ref. aug.	1.563	"
5. " elvet.	121	"
6. unitari (soc.)	97	"
7. israeliti	310	"

III. Dupa starea:

1. necasatoriti: barbatii	21.248	femei	20.737
2. casatoriti	15.718	"	15.775
3. veduviti	1.007	"	3.583
4. divorțiati	27	"	43

IV. Dupa indigenat:			
1. indigeni barbatii	37.440	femei	39.714
2. straini patr.	527	"	511
3. straini translaitani	19	"	7
4. straini esterni	14	"	6

V. Dupa starea culturii:			
cu cunoscintia cetățului: barbatii	778	femei	453
cu cetățul si scribului	4.366	"	1.014
cu totulu illiterati	32.856	"	38.671

Poporatiunea absente se imparte:			
in provinciele austriace translaitane	4 individi,		
in strainatate	3436	"	
in serviciu activu la óstea comune	490	"	
la militie tiei	72	"	
in provinciele coronei ungare	725	"	

La poporatiunea prezente se arăta următoările condițiuni sociale, și adica:

1. Preoti	135.
2. Functionari de statu	26.
3. " municipali	8.
4. Invataitori	77.
5. Studenti la gimnasia	39.
6. Proprietari de pameantu	15.302.
7. Arendatori de bunuri	25.
8. Prefecti	18.
9. Proprietari de redite	25.
10. Comercianti si meseriari diversi	654.
11. Ajutatori la economia rurale si domestica	33.944.

Restul se compune din individi nepotentiosi apoi copii sub 14 ani de ambe secse.

Cu respectu la seculu barbatescu s'a constatatu, ca afara de soldatii armatei comuni si ai militiei aflatiori in activitate, adica absenti districtulu numera:

Soldati dela óstea com. condeciati (licentiatii)	1146.
reservisti	135.
Militi " aperarea tierei in concediu	385.
Fostii oficiari (in starea de pensiune etc.)	19.
" suboficiari esiti din óste	315.
" gregari ces reg.	2064.

Dreptu nepotentiosi s'a conscrisu in totu districtulu:

a) individi trecuti de 100 ani: barbati 2, femei 1.	
b) orbi de totu	78, " 59.
c) surdo-mutu	171, " 116.
d) smintiti	57, " 42.
e) eretini (hebeuci)	227, " 215.

Preste totu: 535, " 435.

Starea animariloru domestice principali s'a constatatatu:

1. Vite de cai 6691. 2. Vite cornute soiu ungaricu 27.712. 3. Vite cornute soiu mocanescu 8989. 4. Vite de bivoli 5125. 5. Oi comune 61.712. 6. Capre 3314. 7. Rimatori 17.691. 8. Alvearie (stupi) 1507.

Edificiale in intregu districtulu constau din:	
1. Cladiri eclesiastice publice	116.
2. " scolastice	78.
3. " comunali	18.
4. " militarie	1.
5. " de statu	18.
6. " de alta specia publice	9.
7. " private	16.646.

Preste totu: 16.886.

Din acestea suntu a) subterane (bordee)	237.
b) partere	16.636.
c) cu cate unu planu	12.
d) " döue planuri	1.

Dupa categori'a loru este edifica servescu, si adica:

1. Numai spre scopuri publice	185.
2. Spre scopu publicu si locuintia	35.
3. Numai spre locuintia	16.382.
4. Spre locuintia si industria	272.
5. Numai spre purtare de industria	12.

Edificiale numite spre locuintia cuprindu următoările despartiemete, si adica:

1. Chilii séu odai 17.873. 2. Camere 10.723.	
3. Anticamere (indrepte 14.745. 4. Cuine 1060. 5. Celarie (pivnitie) 2567. 6. Bolte 15. 7. Siopuri 11.204. 8. Magazine 611. 9. Siure 11.606. 10. Grasduri 14.318. Staule respective curti economice 13.395.	
Ioane Codru Dragusianu,	
vice-capitanu, presedinte comis. catagr.	

Sinodulu archidiecesanu gr. or.

Sibiu 10 Maiu 1870.

(Capetu.)

Dupa aceea dep. si adv. I. Popa redicanduse, face cu privire la stat. org. § 117 si 112 propunere, ca pentru adv. Gaetanu, protopopulu Hanea si senatorulu Rosca se se faca alegere noua, ca-ce acestia suntu alesi contra legei positive.

Acesta propunere sprijininduse, dep. Macelariu o dechiara de urgente si este de parere ca se se puna numai decatu la ordinea dilei spre desbatere. Dep. Metianu se dechiara semplemente contra propunerii dep. Macelariu. Dep. Brauu de Lemény opineaza, ca sprijininduse propunerea dep. Popa, sinodulu nu poate trece fara de a aduce conclusu preste ea. — Dep. Petru Nemesiu: crede, ca dreptulu de a pune o propunere la ordinea dilei compete in intlesulu regulamentului afacerilor interne sinodali singuru presidiului.

Dep. Macelariu -si revoca propunerea sa.

Esc. Sa d. presedinte recunoscundu insemnă-

tatea propunerei, o pune numai decatu la ordinea dilei. Dep. Glodariu partinindu propunerea dep. Popa, dice intre alte multe si aceea, ca adv. Nic. Gaetanu alesu de senatoru scolaria salarisatu potre se fia legistu forte bunu, in se pedagogu si barbatu de scola forte reu, ca-ci densulu nici nu si au pututu face studie pedagogice, dara apoi nici nu si au facutu in vieti'a sa.

Dep. Macelariu e contra propunerei de sub desbatere, ca-ce sinodulu au alesu de senatoru scolaru salarisatu pre o persona harnica, recunoscendu pe deplinu qualificata.

Alegerea dep. Hanea si Rosca, este intru adeveru contra § 112 din stat. org. afirma si oratorul. Exceptinnea a fostu silitu sinodulu a o face dupa impregiurările faptice, cu acea credintia, ca congresulu va incuiintia acesta alegere. Densulu dice, ca alegerea acestorui membru este numai pre unu anu, cari, deca congresulu nu ii ar' incuiintia, atunci voru repasi din posturile, unde suntu alesi. — Dr. Glodariu cerendu cuventulu, resturna totu assertiunile lui Macelariu cu privire la alegerea lui Gaetanu, Hanea si Rosca. Arata cu argumentele cele mai pipaite si mai evidente, ca sinodulu n'a avutu nici o nevoie de a calca si de a viola statutulu organicu; adauge, ca sinodulu nu poate alege senatori scolari si epitropesci decatu numai pe 3 ani, si nici decum numai pe unu anu, ceea ce ar' face o violare flagrante a statutului org.

Propunetoriulu aparandu-si inca odata propunerea, dechiara in termini precisi, ca nu poate fi de acordu cu antevorbitoriulu, ca alegerea ilegale se se substerna congresului spre incuiintiare.

Unu atare lucru nu se poate cere dela congresu ca factorulu legislativu. — Statutulu organicu sta preste sinodu, caru sinodulu trebuie sei de ascultare si se impleasca dispositiunile lui.

Punenduse la votare propunerea dep. I. Popa, cadiu ca absoluta majoritate de voturi. Dupa caderi preda dep. Popa presidiului urmatorulu

Votu separatu:

Considerandu, ca statutulu organicu determina limpede si apriatu in § 117 calitatile receptorate pentru asesorii consistoriali; considerandu, ca cu seversirea actului de alegere alu membrilor senatului scolariu, nu s'a respectat norm'a legei, ca-ce s'a alesu ca membru scolasticu si referinte in senatulu scolariu o persona, care nu intrunesce calitatile cerute de lege pentru asemenea postu;

Considerandu mai departe, ca s'a alesu in senatulu epitropescu domnii protop. Hanea si senat. Petru Rosca, ginerii dloru Petru Badila si Ioane Panoviciu in contra prescriseloru § 112 alu statut. org.; asia dara atatu alegerea dn. adv. Nic. Gaetanu de senatoru scolariu, catu si aceea a domnilor Ioane Hanea si Petru Rosca de senatori epitropesci, e — cea din urma cu respectu la afacerile plenarie ale consistoriului archidiaconatu contra legei positive, care sta preste si nu sub sinodu. De aceea este si votulu acesta separatu, neconsideranduse din partea majoritatii sinodali propus'a alegeri de membrii noi in loculu dloru Nicolae Gaetanu, Ioane Hanea si Petru Rosca in numele legii violate redicatu si prin acesta motivatu. — Subscrisu de deputatii: Ioane Popa, Dr. V. Glodariu, M. Branisce, Rubinu Patitita si Ioane Siandru.

Dep. si cons. Piposiu opinéza, ca § 112 din stat. org. este prea generalmente conceputu si de aceea ar' fi de recomandatu congresului venitoriu, ca se lu iè in desbatere si se otarésca, ca totu selete intre sene se nu contiena membrii ruditii si cusrutii, séu numai membrii unui senatu se nu fia ruditii si cusrutii intre sene in fiacare senatu singulariu.

Dr. Tincu crede, ca acesta propunere nu se mai poate primi, fiinduca in privint'a acesta odata s'a decisu.

Presidiulu -si esprime parerea de reu, ca propunerea nu s'a facutu atunci, candu a fostu numerulu deplinu alu membrilor sinodali. In privint'a rudentii si cusrutiei, se face amintire, ca nu se poate ignoră nici aceea impregiurare faptica, in care ne aflam, si adica prot. Hanea si senatorulu Rosca, suntu nesce barbati forte initiatii si promti in ducerea societelorloru despre fundatiunile archidiaconale.

In fine reportéza inca comisiunea bugetaria, petitionale si comisiunea pentru arondarea cercurilor electorali, facandu propunerile sale, care cu pucine modificatiuni se primesc din partea sinodului.

Escentient'a Sa in cuvante patrundatoria de anima multiamesce, ca cu ajutoriulu atotupotintelui sinodulu au deslegatu problemele propuse lui; — multiamesce din sufletu pentru sacrificiale aduse din

partea membrilor sinodali si pentru osteneamentele avute.

Vicariulu generale si dep. N. Popea da unu resunetu cuventelor din urma rostite din partea presiedintelui sinodale, atribuindu in numele sinodului recunoscintia si multiamita pentru totu ostenelele si jertfele aduse pentru interesulu beserici pana in diu'a de astazi catu si pentru intelept'a conducere a presidiului. Sub repetite aclamari de „se trăiescă“ se departeaza Escentient'a Sa din sal'a siedintei.

In diu'a urmatória s'a mai tineau una siedintia sub presidiulu vicariului general, in care s'a verificau protocolulu siedintei premergatorie. X. (Vomu mai impartasi propunerile primele.)

Analisa chimica a monetelor romane

Toamna primim spre publicare una analisa chimica a banilor romani facuta de unu chimic roman din Vien'a, pre care cu placere o lasam se urmeze mai in diosu. D. Teclu, care se ocupa acum in deosebi cu chemia, promite forte multu in ramul acesta de sciintia, pre catu de insemnatu, pre atatu de neglesu inca din partea romanilor. Noi ei dorim succesele cele mai bune si credem, ca cu timpu se voru anima mai multi tineri romani la studiul chemiei, care pe di ce merge devine mai importantu in multifariele lui folose, ce administra in sfer'a industriei, si a diverselor resultate ale beneficiului ei, precum si pentru mai bun'a si mai temeinic'a intelegerere a celor lati scientie naturale, mai cu influentia asupra comeciuilui si a industriei. Eca:

Analisa monetelor romane:

20 lei = (90·08% auru	= greutatea absoluta
(9·52% arama	6·4495 grame
1 leu = (83·23% argintu	= greutatea absoluta
(16·52% arama	4·99525 grame
(95·64% arama	greutatea
1 banu = (3·88% cositoriu Stanum)	absoluta
(0·82% spiga (Zincum	1·02 gr.
Valoreea si greutatea legala pentru monetele francese este:	
20 fr. = (90% auru	= greutatea absoluta
(10% arama	6·45161 grame
1 fr. = (83·5% argintu	= greutatea absoluta
(16·5% arama	5 grame
(95% arama	greutatea
1 Cent. = (4% cositoriu (Stanum)	absoluta
(1% spiga (Zincum)	1 grame.

Asemeneam acum noile monete romane cu cele francese resulta, ca ele suntu totu de aceeasi valoare. — Nic. Teclu.

UNGARI'A. Dela dieta. In siedint'a din 21 Maiu min. de finantia Melchior Lonyai si-a luatul diu'a buna dela camera cu o cuventare lunga si multu aplaudata, fiinduca trece ca min. de fin. imperialu, fiindu denumitu ca atare, er' in loculu lui fiindu denumitu min. r. ung. de fin. Carolu Kerkápoly.

datu, ci a avisat cameră la socotelele comune, dicundu, ca interesele Ungariei nu s'au scurtat.

In privintă comisiunei pentru reformă contributiunilor dice, ca s'au luat la protocolu parerile la 300 esperti si atinge, ca sare mai eficientă erariulu a castigatu cu acăsta, pentru prevaricatiile de contrabanda au incetat.

In privintă ratiociniului pe anulu trecutu dice, ca a remas la finea an. 1869 unu superplusu de 1,400.000; ca contributiunile indirekte au importat mai mult decat semnalisa cifr'a bugetului; si puterea contributionaria a tierei cresc. Succesulu intru imbunatatirea finantelor lu ascie binecuvantarei de susu, — dar' cea mai mare parte majoritatii camerei si barbatilor, cari cu puterea cuventului au ajutat la imbunatatirea finautelor.

La fine min. Andrassy invită pe presedintele, că se dă la sectiuni proiectul despre reorganisarea comitatelor si a **comunelor**. Desbaterea fă inflacarata, fiinduca stang'a pretinse, că se se mai concéda timpu pentru darea opinuielor, ma Tisza pretinse se se iē inainte numai in sesiunea de tómna. Drépt'a stă, că se se iē inainte acum, stang'a vorbi contra pana la 4 ore si se amană pe luni continuarea desbaterei respective.

Mi se scăla perulu in capu, candu privesc la centralismulu celu cumplit — frate de cruce cu cula alu lui Bach din absolutismu, asiediatu in proiectul respectivu nu numai in municipia, ci chiaru si in comune satesci; — ér' de alta parte privindu la omnipotenti'a majoritatii, nu mo indoiescu, ca orice va face stang'a si nationalii, majoritatea va pune sigilulu pe ultim'a mesura, care da complementu centralismului celui mai incordat din crestet pana in talpi! —

Cu ocaziunea desbaterei acestor proiecte nationalii voru veni in strimitória critica, din care numai cu proteste se voru poté retrage, déca nouu proiectu pentru legea de nationalitatii nu va apucă a se desbate inainte. Le oramu taria si unire compacta in pasii cei mai seriosi. —

In 25 tocma s'au luat la desbatere proiectul acesta in sectiunea VI. Alea jacta est. —

AUSTRO-UNGARI'A. Vien'a. Prin patent'a imperatésca din 21 Maiu se disolvă cameră deputatilor senatului imperial, ordinanduse noue alegeri. Prin a dōu'a patenta se disolvara si dietele tuturoru provincielor, ordinanduse alegeri noue pentru dieta. Singur'a dieta a Boemiei remane nedisolvata. —

Cechii cerura in conferintiele de invoiéla tocma disolvarea dietei boeme; semnu ca cointelegera sta reu. Conferintele cu polonii inca nu a primitu dorite rezultate, ca ei nu cerura si totu li se disolvă dieta. Nemtii éra se scutura. Reuniri preste reuniri facu spre a miscă tóta pétr'a, că se-si apere pusetiunea, ce se cuvine némtiului dupa constitutiune in Austri'a. Consiliulu municipalu din Vien'a totu cu scopulu acesta alese o comisiune de 15, cu planu de a se consultă despre form'a si cu-prinsulu unei atari manifestatiuni a consiliului municipal. — Min. Widmann nu -si a datu demisiunea, cu tóta depopularisarea, ce i se facu, prin diurnale. — Slovenii inca scapara. Coresp. nostru din Graeciu ne relatéza despre acăsta. —

Cronica esterna.

ROMANI'A. Proclamatiunea Mariei Sale Domnului catra poporu:

„Romanii!

Aniversarea sosirei mele in midiuloculu vostru este odata scumpa animei mele. Entusiasmulu cu care m'ati primitu, suntu acum patru ani, a fostu pentru mine unu indemnă puternicu si-amu inceputu cu barbatia si iubire frumós'a misiune, ce -mi eră incredintata. In tóte actele mele, pana astadi, n'amu avutu alta tientă decat fericirea si prosperitatea tierei; si, de si resultatulu n'a respunsu totudéun'a la sinceritatea aspiratiuilor si

dorintielor mele, speru, ca viitoriul va corona cu unu deplinu succesu nisce silintie staruitorie si neinteresate.

Déca inse acele deceptiuni, cari insociescu ne-aparatu orice lucrare umana, n'au lipsitu misiunei mele comune, increderea in voi nu este sdrunca, si acăst'a cu atatu mai pucinu cu catu o nouă legatura este a se statornici intre noi, prin indeplinirea unei dorintie esprimate cu caldura la mai multe ocasiuni: intemeiarea dinastiei.

Me simtu fericie de a ve puté ununcia astadi, ca, in anulu acesta chiaru, dorint'a natuinei romane va fi, cu ajutoriulu lui Dumnedieu, unu faptu indeplinitu. —

CAROLU.
(Urmăra iscaliturile ministrilor.)

SOCIETATEA „TRANSILVANIA“.

A trei'a aniversaria.

(Capetu.)

Urma numai decatul dantiulu nationalu calusiarii, executatul de mai multi studenti romani imbracati in costume nationale, sub conducerea dlui profesor Mocianu.

Dantiurile nationale: hora, breulu, bréza, precum si alte jocuri, continuara atatu in pavilionu, catu si afara sub ceru, pana la 3 ore, candu societatea fă invitata de catra comisiune la o frugala si fratișca colatiune la mese asiediate atatu sub cortu catu si in giurulu cortului. In fruntea mesei ocupă locu presedintele Papiu Ilarianu, avendu la drépt'a sa pe d. Laurianu presedinte de onore, alu societatii, ér' la stang'a pe vice-presedintele Lupescu, apoi membrii ai comitetului, mai multi functionari inalti, judiciari, scolastici si militari, in fine toti ceilalti membrii ai societatii impreuna cu familiile loru. Multi din junii membrii nu mai avura locu, cari inse fara suparare se asiediara in urma la a doua mésa totu atatu de vesela. Precum in anii trecuti, de asemenea si in acestu anu junii membrii ai comisiunei -si tienura de onore, a servi ei singuri la mésa pe fratii si amicii, mumele si surorile loru. Intre acestia se distingea cu deosebire presedintele comisiunei d. Aurelia Ciura, I. Borosiu si D. Precupu, cari tóta diu'a se sacrificara pentru ingrigirea si priveghierea celoru necesare pentru solemnitate.

La desertu d. presedinte alu societatii redica astaiulu toastu, cam in urmatorii termini:

„Domniloru si Dómnelor!

„Suntu 22 de ani, de candu se serbáza diu'a de 3 Maiu. Acăst'a e diu'a redestepatarii nationale a trei milioane de romani, si candu trei milioane de romani se misca, toti cei diece milioane suntu destepatati. In Daci'a superioră nu este astadi orasiu séu orasielu, nu e satu séu catunu, nu e biserica, nu e campia, care se nu resune de solemnitatea, cu care se serbáza acăstă mare serbatorie natională, acum pentru a 22 ora, Astadi in besericile de preste Carpati, in locu de pricésna, se canta „Destéptate Romane“.

„Amu primitu multime de felicitari pentru diu'a de astadi, dì aniversaria si a societatii noastre; amu primitu dela Craiov'a, dela Ploiesci, unde de asemenea serbáza, din mai multe parti de preste munti, apoi dela Turinu, dela Parisu si aiurea. Datimi voia de a ve citi un'a numai din aceste de-pesie, ce chiaru acum primi dela vice-presedintele nostru G. Chitiu din Craiov'a: „Asociati cu anima si spiritulu la tóte actele societatii „Transilvani'a“, ve asiguramu, ca de si departe, ne simtimu in midiuloculu vostru. Serbarea aniversaria de 3 Maiu, fiu de celu mai fericitu auguru pentru tóta Romanii'a. Traiesca societatea Transilvani'a; traiesca toti fiiii patriei, cari o iubescu! la multi ani cu bucuria“ (aplauso entusiaste).

Cutezu a dice fara téma de amagire, ca la noi, in cursu de 3 ani de dile, o societate privata de abia putea face mai mari progrese de cum a facutu societatea nostra. In acestu scurtu intervalu, si intr'o tiéra, in care spiritulu de asociatiune nu e celu mai desvelit, nici incredere publica in asemenei intreprinderi cea mai deplina, societatea nostra a intruuitu in giuru-i mii de cetateni, si a realizat unu fondu de aprópe 90.000 lei noi. Acestu capitalu nu este neinsemnatu pentru o societate seraca că a nostra. Se nu uitam, ca viéti'a acestei societati se datoréza unor tineri, cari nu suntu avuti decat in sentimente romane; numai celului ce au pusu ei in exemplarea administratiune a averei societatii se poté multiam si acestu fondu, din ale carui interese (ca-ci capitalulu nu

se atinge) se intretiene la studii inalte trei tineri romani la cele d'antai universitatii ale Europei latine. Póte ca in acestu anu vomu fi in stare de a mai tramite unulu.

„Dómnelor, domniloru!

„Nu e idea atatu de sacra, care se nu aiba si adversari. Societatea nostra inca are. Ni s'a imputatu, ca acăstă societate ar' fi esclusivista, provinciala, ca ea nu se ingrigesce decatul de junimea a unei parti de romani. Asia este in adeveru, societatea nostra nu intretiene la studia decatul tineri romani de preste Carpati. Cu tóte acestea, eu sustinu, ca nu e societate mai daco-romana, mai universalu-romana, decatul acăstă. Dati-mi voia a probă dis'a mea. Era unu timpu candu romanii din vala Dunarei erau mai aepuriti decat fratii loru de preste munti; candu noi, romanii de aici, gaseam scaparea nostra acolo in sinulu Carpatilor, de unde apoi Negru si Dragosiu-Voda, reintarindu-ne, se coborira incóce spre a reintemeia aceste doue tieri romane. Impregiurările s'au schimbatu. Adi Transilvani'a -si doresce, -si repeate Dragosii si Negrii sei din Romani'a (aplauso). Junimea romana de aici a formatu acăstă societate spre a veni in ajutoriulu junimei studiouse a celor mai asupruti din romani. Acei junii, crescuti cu ajutoriulu nostru, nici odata nu voru uitá pe fratii sei, cari, la timpu de nenorocire, le au datu man'a de ajutoriu. Spuneti déca se poté imaginá legamentu mai potinte decatul acel'a candu junimea a trei milioane de romani, mai lipsiti astadi, s'ar puté crește cu ajutoriulu fratilor loru, astadi mai favoriti de impregiurari. Éta adeverat'a legatura, adeverat'a unire fratișca. Unde este aici spiritu de particularismu, spiritu de esclusivismu? (aplauso).

Dar' mai avemu si unu altu geniu de adversari, cari, de parte de a pretinde, ca amu fi particularisti, ne acusa din contra, ca suntemu societate daco-romana, revolutionara, ca vremu se ocupam Transilvani'a. Acestora se le declaramu pe facia, ca acesta in adeveru e o societate daco-romana, ca vrea se cucerésca Transilvani'a, adica animele transilvanenilor (aplauso), nu cu tunulu, ci cu armele sciintiei, cu armele culturei (aplauso, vivatu).

Tóta Transilvani'a si Ungari'a e preserata de societati că a nostra, intemeiate acolo in midiuloculu ungurilor si a nemtilor, in Pest'a chiaru si in Vien'a. Aceea ce cutéza ei acolo, se ne indoimoi noi a face aici in midiuloculu romanilor?

Asta societate, neavandu a face nimicu cu a-creea ce vulgulu numesce politica, nu apartiene nici unuia din partitele politice ale dilei; ea este mai presusu de partite; ómenii veri-carui partit u simtiu pentru interesele crescerei nationale au locu in societatea nostra. Cu tóte aceste, de vreun anu si diumetate, chiaru guvernul credea séu se facea a crede cate odata, ca amu fi opera de partit, si astfelii eramur asupruti, candu pe facia candu pe suptu ascunsu. Unu ministru de frunte disese, ca de ce se espuna Romani'a din caus'a crestinilor din Ardélu prin societati că acăstă a nostra. Unu altu ministru revoca o resolutiune a predecesorului seu, prin care se acordă pentru cancelari'a societati o camera dintr'o didire a statului, camera, de care guvernul nu avea nici o trebuința, o revoca suptu cuventu că nu cumva afandu Austro-Ungari'a de acăstă, se declare resbelu Romaniei. Unu altu ministru nu numai cu vorb'a ne promitea totu, dar' si ordine formale dedea, de exemplu catra consiliele judecione pentru subvențiile nostre; dar' nu sciu cum si ce facea, ca acele ordini nici odata nu se ecsecută. In fine, cauta se ve spunu, ca avuram unu ministru de culte si instructiunea publica, dela care cerendu noi mai in septemanile trecute subvențiunea ce ne fusese acordata prin lege de catra adunarea legislativa, ne intrebă prin adresa formale, ca ce scopu aro acăstă societate ce se chiama „Transilvani'a“?

Ei respunseram si noi oficialu, ca nimeni nu poté se cunoscă mai bine scopulu societati nostre decatul insusi ministrul instructiunii publice, la a carui propunere statutele societati s'au recunoscutu de Domnulu tieri si s'au publicat prin „Monitoriu“, si ca dela d. ministru in deosebi, cu atatu mai vertosu asteptam curend'a tramitere a subvențiunei, de órece insusi eră membru donatoriu alu societati (bravo), care negresitu trebuiea se cunoscă scopulu societati inainte de a se face membru alu ei. Acestu ministru, care, nu me potu opri de a nu insemnă, ca -mi fusese aprópe elevu, catu stete la ministeriu nu ne respunse subvențiunea; de alt-mintrelea, de perduto nu o putem perde, fiindu preveduta in legea bugetaria.

Déca ministrii se purtă astfelii cu noi, intr'o tiéra atatu de guvernamentală că a nostra, unde

guvernulu prin o deprindere inechita, efectu alu relei nôstre organisațiuni publice, tiene in mani tóte firele intereselor private, se nu ne prinda vr'o mirare, ca societatea nôstra de mai bine de unu anu si diuometate, de si sporesce neincetatu, ca-ci inapoi nu pote se mai dè, nu mai face iuse progresele de care se bucurá in anulu antaiu alu infinitarei sale. Suptu apasarea atmosferei infecte ce innéca româneea de catuva timpu, lumea privesc aprópe cu indiferentia asemenei intreprinderi si se retrage chlaru.

"Dar' atmosfer'a se va curati in curendu, se n'avemu indoiéla, si societatea nôstra inca -si va relua aventulu de mai inainte." (Aplause entusiastice).

D. profesor Lazarescu inchina in onórea presedintelui.

D. Dr. Mironu in memori'a dilei de 3 Maiu.

D. Crainicu, in onórea dloru Laurianu si Papiu, că cei ce au luat parte principala la adunarea cea mare a romanilor dela 3 Maiu, 1848, in Blasieu, in campulu libertatii. D. Crainicu reamintesces entusiasmulu universalu din acea memorabile epoca candu femeile inse-si cu fusulu dela furca erau in stare se scota ochii inamiciloru, si romancele din Buciumu ei omoriea cu petre. Toastulu plinu de spiritu alu dlui Crainicu, au fostu multu aplaudatu.

D. Dr. Stroe in onórea mumelor de familie.

D. Lupascu amintindu colect'a facuta de domenile romane din Brasiovu pentru institutulu de fete din Iasi, inchina in onórea femeilor romane.

In fine se purta unu toastu in onórea comisiunei arangiatòrie.

Pe candu membrii societatii se aflau la mésa, tenerii fetiori si fete din vecinulu satu Banés'a, jucau Hor'a inaintea pavilionului. Dupa mésa tóta societatea micu si mare se prinse intr'o hora imensa; dar' care nu fù mirarea si bucuri'a acestoru teneri si modesti sateni, cari, voindu a se retrage densii, se pomenira incinsi cu totii in hor'a generale a fraciei.

Jocurile si cantecele nationale tienura pana sér'a catra optu óre, candu se juca ultim'a hora, dupa care d. presedinte luandu cuventulu dise vr'o döue trei cuvinte simtite de despartire si revedere la 3 Maiu anulu viitoriu. Preste pucinu societatea se retrase, intre focuri artificiali, in capitala plina de multumire, cu o singura parere de reu, ca diu'a fusese atatu de scurta. — Rom."

FRANCI'A. Parisu 21 Maiu. Presedintele corporului legislativu, presentandu adi plebiscitulu imperatorului, a pronunciato unu discursu, prin care, amintindu originea imperiului si prosperitatea restabilita, a disu:

"Poporulu, in independentia sa absoluta, va datu aprobatuineea cu o unire, careia nimini nu i pote decliná competinti'a, si, acclamandu imperiul cu preste sipte milioane sufragie, Franci'a ve dice: Sire, Franci'a este cu voi, urmatu cu incredere pe calea tuturor progreselor realisabili. Stabiliti libertatea pe respectulu legilor si alu constitutiunei. Franci'a pune caus'a libertatii sale sub apararea dinastiei vostre si a inaltelor corperi ale statului."

Imperatulu a respunsu:

"Domniloru!"

Cea d'antaia cugetare a mea este de a esprime recunoscinti'a mea natiunei, care, pentru a patr'a óra de 22 ani, -mi a datu o insemnatòria dovada de increderea sa. Plebiscitulu n'avea de obiectu decat ratificarea de catra poporu a unei reforme constitutionale. Dara, déca in midiuloculu conflictului opiniunilor si in fereberea pasiunilor, lupt'a a fostu mai inversiunata, nu regretam acésta. Adversarii institutiunilor nôstre au pusu cestiuoa intre revolutiune si imperiu. Tiér'a a rezolvat'o in favórea sistemelui, care garantéza ordinea si libertatea. Astadi imperiul, intaritu pe basele sale, va aratá forti'a sa prin moderatiune; nu se va departá de calea liberale; va sci se faca se se respecte vointi'a nationale, care s'a manifestatu atatu de energicu. Ne mai avendu a ne preocupá de cestiuile constitutionali, cari desunescu cele mai bune spirite, nu mai aveamu decat unu scopu: acel'a de a realia in giurulu constitutiunei, ce tiér'a a sanctionat, pe ómenii onesti din tóte partitele, de a aseturá linistea, de a inlesnì domolirea pasiunilor, de a apará interesele sociali in contra contagiunei falselor doctrine, de a cautá cu ajutoriul tuturor inteligentielor midiulocèle de a contribui

la marirea si prosperitatea Franciei, de a respondi pretutindeni instructiunea, de a simplificá mechanis-mulu administrativu, de a respondi activitatea din centrulu, unde abunda pe la estrimitati, de a favorisá agricultur'a, de a desvoltá lucrarile publice, in fine de a consacrá munc'a nôstra prin cea mai buna repartitie a sarcinilor ce apasa pe contribuabili. Natiunea nôstra, prin liber'a desvoltare a fortelor sale, va realizá, la unu gradu mai inaltu, progresele civilisatiunei. Ve multi amesecu pentru concursulu ce -mi ati datu in acésta impregiurare solemna. Trebuie mai multu decat ori candu se privim astazi viitorulu fara sfîela. Cine s'ar putea óre opune la mersulu progresiv alu regimului ce unu mare poporu a fundat in midiuloculu luptelor politice si pe care lu intaresce in midiuloculu pacei si alu libertatiei!" —

In ITALI'A miscarile republicane imbraca unu caracteru din ce in ce totu mai seriosu. In mai multe parti se intemplara atacuri, si tient'a insurgentilor nu e numai monarchulu, ci si Rom'a, in catrau dau a navalii bandelete.

Regimulu Italiei dispuse 3 nau, că se padiésca la Caprera nu cumva se debarce Garibaldi pe uscatul italicu spre a se pune in fruntea republicanilor. —

Trupele papale inca s'au pusu pe pitioru de aperare, tramitenduse la Viterbo cu tóta intetirea armata, cari se impedece proumperea insurgentilor in statulu besericescu, cari amenintia a trece din Toscan'a. —

Camerele desbatu in Florenti'a bugetulu armatei si min. de resbelu se invioiesce la reductiuni in armata, reservandu-si la casu de periculu modificatiuni. —

In Raven'a italica poterea insurgenta cresce, cu tóte aceste si cu tóta provocarea lui Mazzini contra republicani, că poporulu se-si revindece suveranitatea, dela revoltarea studentilor de mai eri in universitatea de Neapole, care apoi si fù inchisa, regimulu a spicuitu tóte locurile suspecte cu atat'a prevedere, incatu bandelete se prindu una dupa alta, ér' cele ce intrara in statulu Papei se intempina de suavi francesi. La Civit'a vechia s'au mai tramsu si din Franci'a dela Toulon 2 batalioné. Lucrul dar' e seriosu in tóta Europ'a, candu popórele se redica si -si pretendu drepturile suverane.

In conciliulu din Rom'a se desbate tem'a infalibilitatii, inse cardinalii Rauscher, Schwarzenberg, Mathieu au vorbitu in contra, tocma candu esi la lumina publicitatii una nota alui Beust, despre conciliu — puse se dice, ad acta — in care se dice, ca Austri'a cu Franci'a se invioiesce pe deplinu numai in privinti'a conciliului, ci in tóte obiectele respective; — de unde se crede si in alianti'a acestoru 2 poteri, pana unde? interesele voru respunde. —

Post'a nôma. Deputatiunea croata din confiniale militari, care merse cu petitiunea in contra provincialisarei confinialor militarie, nu fù prima de catra imperatulu. —

Ducele de Grammont, internunciulu Franciei la cabinetulu de Vien'a, si a datu actele rechiamarei in audienti'a solena in 25 Maiu. Elu merge că min. de esterne alu Franciei acasa. —

— In Vien'a s'a prinsu una banda intréga de falsificatori de bancnote; capulu bandei e Ioane Lettgeb fostu accesistu la directiunea finanziaria de cercu si pana acum falsificà 4000 bucati de cate 5 fl. ponendule in cursu. —

Nr. 212/pres. 1870.

Publicatiune.

Comitetulu representativu permanentu alu comitatului Turdei -si va tiené siedint'a cuartale la 14 Iuniu a. c. la 10 óre antemeridiane in opidulu Sz.-Reginu.

Agendele ei voru fi: publicare de legi, resolvirea ordinatiunilor, a recuisitiunilor din partea mai multor autoritati vecine, precum si a mai multor afaceri interne.

Deci toti acei membrii ai comitetului, cari locuiesc afară de comitatul, prin acésta suntu rogati a luá parte la memorat'a siedintia publica.

Turd'a in 20 Maiu 1870.

Dela comitele supremu alu comitatului Turdei.
Br. Georgiu Kemény m/p.,
2—3 comitele supremu.

Concursu.

Pentru ocuparea postului de notariu comunulu in satulu Cugiru a scaunului Orestie.

Competinti'a notariala cuprinde in sine:

- a) salariu anualu de 300 fl. din cass'a alodiala;
- b) bani de cortel in sum'a de 50 fl. din cass'a alodiala;
- c) lemne de focu 6 stanjini.

Doritorii de a ocupa postulu numitul notarialu au de a concurge la subscrisulu in numele reprezentantii comunale a Cugirului pana in 25 Iuniu 1870 cal. nou.

Oresti'a in 22 Maiu 1870.

Ioane Balomirí m/p.,
1—3 senatoru si inspectoru.

Apele minerale

dela Elöpatak (Valcele) cautate multu pentru eficacitatea loru se esporta fórte considerabilu de candu domnu **Dr. Ottobán** din Brasiovu a introdus o metoda ameliorata de a le impie si a le espedia. In depourile sale in Brasiovu si Elöpatak, se afla totu mereu apele in cantitate suficiente, próspective implute, si gat'a a fi espediate dupa dorinti'a publicului. Falsificati dese, si substituirea apelor din alte isvóre nesignificative, indémna pe susu numitul a garantá numai pentru apele minerale de Elöpatak, care voru fi luatu din depourile sale. —

3—3

CURSURI LE

la borsa in 28 Maiu 1870 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 83 1/2 cr. v. a.
Augsburg	—	—	121 "
London	—	—	123 " 50 "
Imprumutul nationalu	—	—	69 " 75 "
Obligatiile metalice vechi de 5%	—	—	60 " 15 "
Obligationile rurale ungare	—	—	79 " 75 "
" " temesiane	—	—	79 " "
" " transilvane	—	—	75 " 75 "
" " croato-slav.	—	—	83 " 50 "
Actionile bancei	—	—	720 "
creditalui	—	—	255 " 40 "

Transportarea de sine.

Intreprindetorii de cladirea drumului de feru r. osticu-ungurescu publica transportarea de sine dela Vintiu la Sibiul si la Mediasul sub urmatòriele conditii:

dela Vintiu inf. pana la Sibiul pe maja 60 de cruceri,
dela Vintiu pana la Mediasul pe maja 1 fiorinu.

O sîna cantaresce că la 4 maji si 1/2, doi boi séu cai potu duce 4 pana la 6 sîni.

Asta se urca pentru o incarcatura dela Vintiu pana la Sibiul 10 fl. 80 cr. pana la 16 fl. 20 cr., dela Vintiu pana la Mediasul 18 fl. pana la 27 fl.

Fiasce-caruia, care se va aflá cu carulu la magazinulu curtii de feru in Alvintiu, i se voru predá sînele cu unu biletu de caratu, ér' plat'a -si o va redicá la loculu de descarcatul indata ce va fi predat sînele si biletulu de transportu, in tóta diu'a dela 6 óre dimineti'a pana la 6 óre séra, in bani gata.